

Mitä mieltä maahanmuutosta?

SAK:n jäsentutkimus 20–40-vuotiaille
ammattiliittojen jäsenille

Osaraportti

Lisätietoja:

Riitta Juntunen
riitta.juntunen@sak.fi

dolli sien
mah suuk aika

Sisällys

Johdanto	3
Päähavainnot	3
Suurin osa on työskennellyt maahanmuuttajan kanssa	4
Näkemykset maahanmuuttajista työelämässä varsin myönteisiä	5
Huolena palkkojen polkeminen	6
Puutteellinen kielitaito on suurin ongelma	7
Työntekijöitä ulkomailta – hyvä vai huono asia?	9
Sukupuolten mielipiteissä selkeä ero	10
Miten tutkimus tehtiin?	12

Tämä osaraportti on osa Mahdollisuuksien aika -hanketta

SAK:n Mahdollisuuksien aika -hanke luotaa työelämän uusia ilmiöitä. Hankkeen kautta haluamme kehittää tulevaisuuden työtä, työntekijöiden arkea ja työelämää inhimilliseksi ja oikeudenmukaiseksi. Mahdollisuuksien aika -hankkeen taustalla on kolme työelämään ja palkansaajien arkeen vaikuttavaa muutosvoimaa:

- **digitalisaatio**
- **globalisaatio sekä**
- **ilmastonmuutos ja luonnonvarojen ehtyminen.**

Mahdollisuuksien aika -hanke keskittyy kahteen teemaan tai ilmiöön vuodessa. Tämä osaraportti on osa kevään 2019 teemaa, jossa tarkastellaan maahanmuuton vaikutuksia työelämään. Syksyllä 2019 hankkeen teemana on ilmastopolitiikka ja sen merkitys työllisyydelle.

Johdanto

Suomessa työskentelee arviolta 150 000 maahanmuuttajataustaista¹⁾ henkilöä. Osana Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön SAK:n jäsentutkimusta 2019 halusimme selvittää, minkälaisia kokemuksia ja näkemyksiä SAK:laisten ammattiliittojen 20–40-vuotiailla jäsenillä on maahanmuuttajista suomalaisessa työelämässä.

Maahanmuuttajien määrä on kasvanut Suomessa huomattavasti tällä vuosituuhannella. Vieraskielisten osuus Suomen väestöstä oli vuoden 2018 lopussa noin seitsemän prosenttia.

Eniten Suomeen muutetaan Venäjältä ja Virosta. Noin kolmannes maahanmuuttajista on kiintiöpakolaisia ja turvapaikan saaneita.

Päähavainnot

1. SAK:laisten liittojen 20–40-vuotiaista jäsenistä valtaosalla on kokemusta työskentelystä maahanmuuttajien kanssa.
2. Enemmistö vastaajista suhtautuu työperäiseen maahanmuuttoon ja ulkomaalaistaustaisiin työntekijöihin myönteisesti. Kaikkein myönteisimmät mielipiteet asiasta on naisilla ja niillä, jotka ovat työskennelleet maahanmuuttajien kanssa. Kriittisimpiä ovat nuoret miehet sekä kuljetusalojen ja teollisuuden työntekijät.
3. Lähes kaikki vastaajat pitävät ulkomaisen työvoiman tarveharkintaa edellytyksenä työperäiselle maahanmuutolle.
4. Lähes kaikki ovat sitä mieltä, että maahanmuuttajien puutteellinen kielitaito aiheuttaa ongelmia työelämässä.
5. Vaikuttaa siltä, että maahanmuuttajien suhtautumisessa suomalaiseen työturvallisuuskulttuuriin on kehittämisen varaa.

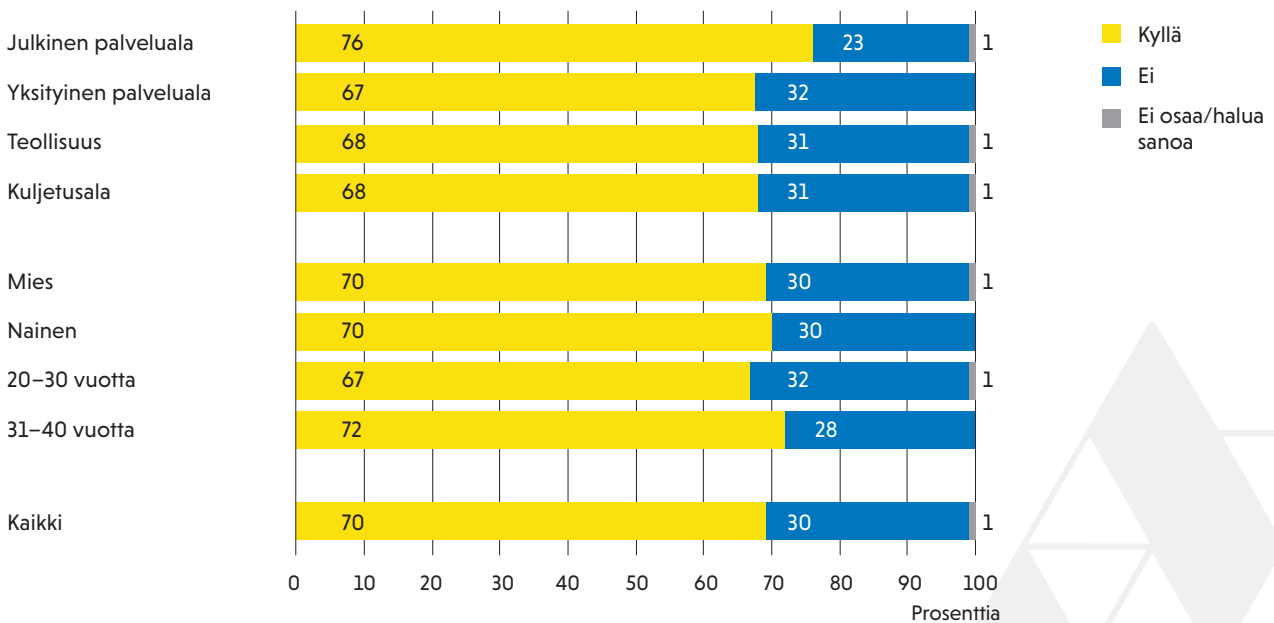
¹⁾ Tilastoissa ja tutkimuksissa maahanmuuttajalla tarkoitetaan yleensä sellaista Suomeen muuttanutta ulkomaan kansalaista, joka aikoo asua maassa pidempään. Maahanmuuttajalla voidaan joskus viitata myös sellaiseen henkilöön, joka on syntynyt Suomessa, mutta jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista on muuttanut Suomeen (ns. toisen sukupolven maahanmuuttaja).
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/

Suurin osa on työskennellyt maahanmuuttajan kanssa

SAK:laisilla aloilla työskentely ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden kanssa on hyvin yleistä. Tutkimuksen vastaajista 70 prosenttia kertoo, että on tehnyt töitä maahanmuuttajan kanssa.

Julkisella sektorilla työskentely ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden kanssa on keskimääräistä yleisempää: jopa kolme neljästä julkisen palvelualan vastaajasta (76 %) kertoo, että tekee tai on tehnyt töitä maahanmuuttajan kanssa. Muilla toimialoilla kokemuksia maahanmuuttajien kanssa työskentelystä on noin kahdella kolmesta vastaajasta.

Työskentelee nyt tai on työskennellyt maahanmuuttajan kanssa (%)

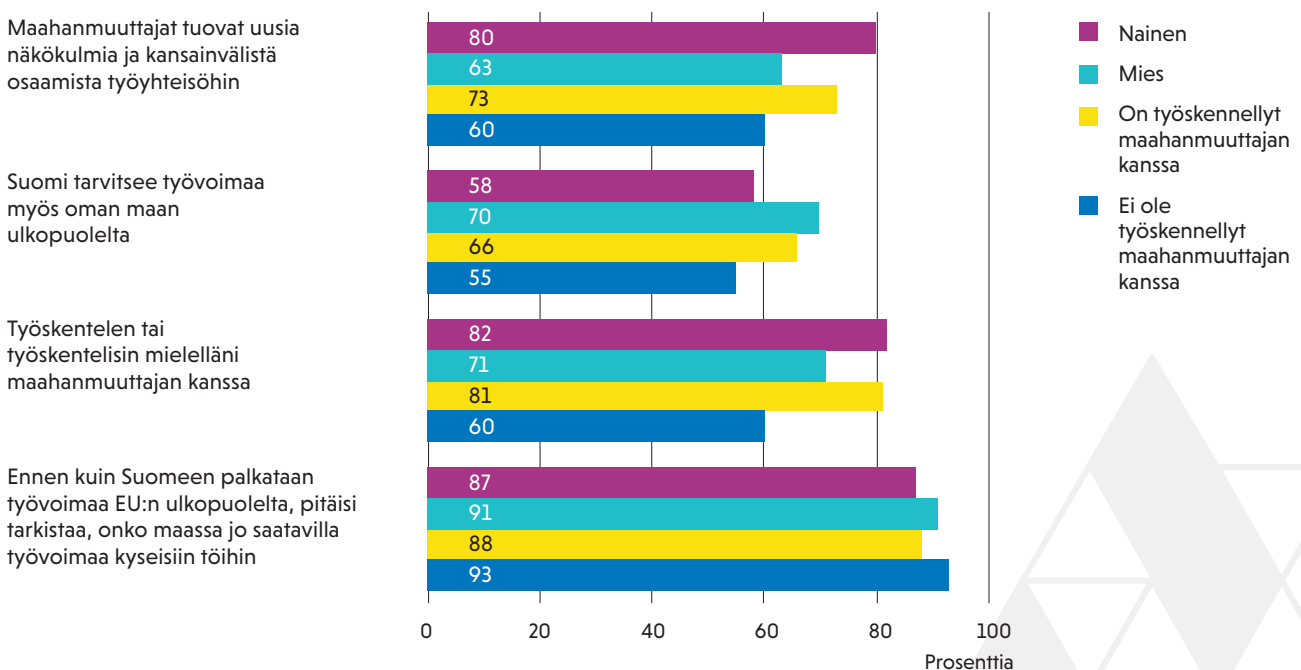

Näkemykset maahanmuuttajista työelämässä varsin myönteisiä

SAK:laisten ammattiliittojen 20–40-vuotiaiden jäsenten suhtautuminen ulkomaalaistaustaisiin työntekijöihin ja työperäiseen maahanmuuttoon on varsin positiivista. Erittäin myönteisesti maahanmuuttajiin suomalaisessa työelämässä suhtautuvat naiset ja ne, joilla on kokemusta työnteosta maahanmuuttajien kanssa.

Vastaajista 70 prosenttia on sitä mieltä, että maahanmuuttajat tuovat suomalaisiin työyhteisöihin uusia näkökulmia ja kansainvälistä osaamista. Naisista näin ajattelee jopa 80 prosenttia. Valtaosa vastaajista myös työskentelee tai työskentelisi mielellään maahanmuuttajien kanssa.

Täysin tai melko samaa mieltä väittämästä (%)

Vastaajista selkeä enemmistö (63 %) on täysin tai ainakin melko samaa mieltä myös siitä, että Suomi tarvitsee työvoimaa oman maan ulkopuolelta. Eniten tarpeellisenä ulkomaisen työvoiman saamista Suomeen pitävät miehet (70 %) ja ne, jotka ovat työskennelleet maahanmuuttajien kanssa (66 %). Tutkimukseen vastanneista vähiten työperäistä maahanmuuttoa kannattavat työntekijät, joilla ei ole kokemusta työskentelystä maahanmuuttajien kanssa (55 %). Kuitenkin myös enemmistö heistä pitää työperäistä maahanmuuttoa tarpeellisenä.

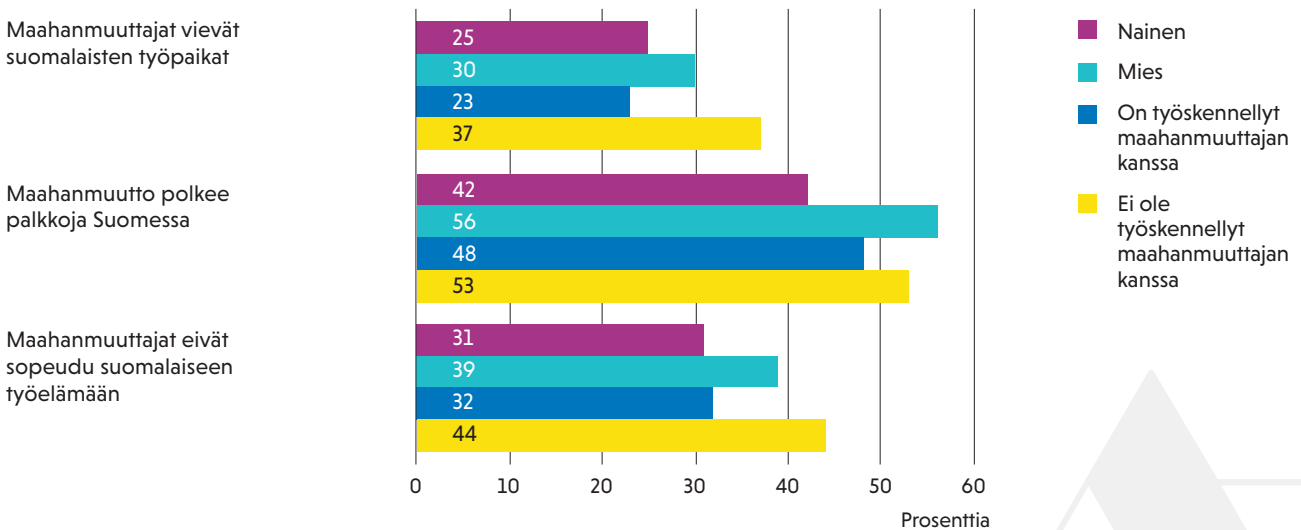
Tutkimukseen osallistuneet ovat lähes yksimielisiä siitä, että ulkomaisen työvoiman saatavuusharkinta tulee säilyttää: vastaajista 89 prosenttia on sitä mieltä, että ”ennen kuin Suomeen palkataan työvoimaa Euroopan unionin ulkopuolelta, pitäisi tarkistaa, onko maassa jo saatavilla työvoimaa kyseisiin töihin”.

Tästä voimme päätellä, että jos EU:n ulkopuolisen työvoiman tarve voidaan todentaa, SAK:laisten liittojen 20–40-vuotiaiden jäsenten enemmistö hyväksyy työperäisen maahanmuuton suomalaisilla työmarkkinoilla.

Huolena palkkojen polkeminen

Työperäinen maahanmuutto aiheuttaa myös kritiikkiä ja epävarmuutta sen seurauksista. Noin neljännestä vastaajista (27 %) uskoo, että ”maahanmuuttajat vievät suomalaisten työpaikat”. Väitteen kohdalla käy selvästi ilmi, että kriittisempiä ovat jälleen ne, jotka eivät ole koskaan työskennelleet maahanmuuttajien kanssa (37 %). Maahanmuuttajien kanssa työskennelleistä vain 23 prosenttia ajattelee, että ulkomaalaiset vievät suomalaisten työpaikat.

Täysin tai melko samaa mieltä väittämästä (%)

Väite, että ”maahanmuutto polkee palkkoja Suomessa”, jakaa vastaajien mielipiteet kahtia: tasan puolet on väitteestä täysin tai jokseenkin samaa mieltä, ja 47 prosenttia täysin tai jokseenkin eri mieltä. Kolme prosenttia vastaajista ei ota väitteeseen kantaa. Kriittisimmin väitteeseen suhtautuvat miehet (56 %) ja ne, jotka eivät ole työskennelleet maahanmuuttajien kanssa (53 %).

Selkeä enemmistö vastaajista on sitä mieltä (63 %), että maahanmuuttajat sopeutuvat suomalaiseen työelämään. Miehet ovat naisia selvästi epäilevämpiä asian suhteen, ja kaikista epäilevimpiä ovat jälleen työntekijät, joilla ei ole kokemusta työskentelystä maahanmuuttajien kanssa (44 %).

Puutteellinen kielitaito on suurin ongelma

Jäsentutkimuksen yhteydessä esitimme maahanmuuttajien työskentelyä koskevia kysymyksiä niille alle 40-vuotiaille jäsenille, jotka ovat tehneet töitä ulkomaalaistaustaisten henkilöiden kanssa. Valtaosa heistä (84 %) ajattelee maahanmuuttajien olevan aivan yhtä hyviä tai huonoja työntekijöitä kuin suomalaiset. Naisista näin ajattelee 91 prosenttia ja miehistä 79 prosenttia.

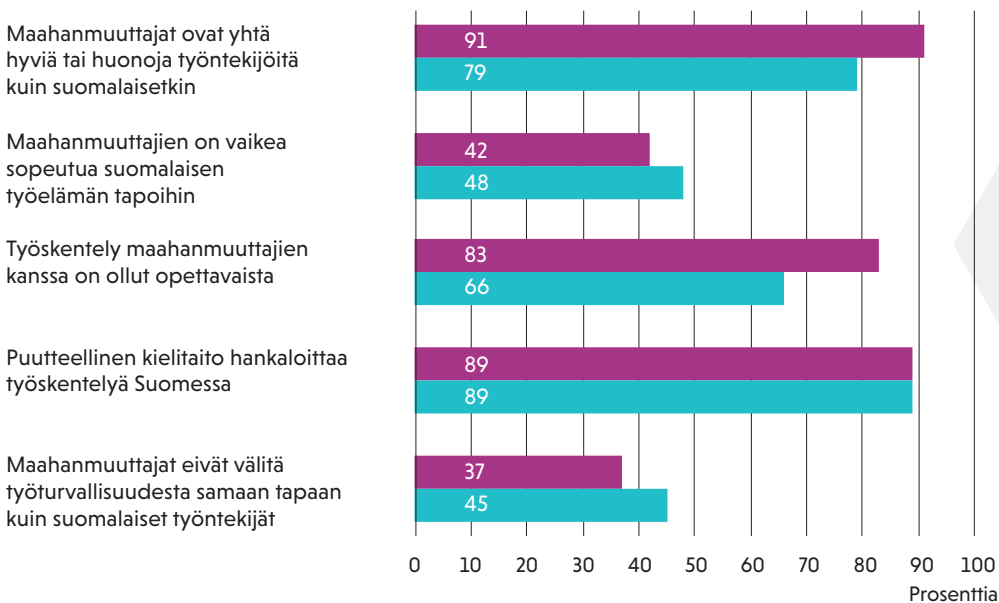
Myös eri toimialoilla työskentelevien välillä on väitteen suhteen jonkin verran eroja. Yksityisen palvelualan (89 %) ja julkisen sektorin (87 %) työntekijät eivät näe eroa työnteossa suomalaisten ja maahanmuuttajien välillä. Teollisuudessa (79%) ja kuljetusalalla (78%) ollaan hieman kriittisempiä, vaikka valtaosa myös heistä pitää maahanmuuttajia yhtä hyvinä työntekijöinä kuin suomalaisia.

Vajaa puolet (45 %) maahanmuuttajien kanssa työskennelleistä vastaajista kokee, että maahanmuuttajilla on vaikeuksia sopeutua suomalaisen työelämän tapoihin. Hieman useampi vastaaja ajattelee näin teollisuudessa (50 %) ja kuljetusalalla (50 %), ja vähiten näin ajatellaan julkisella sektorilla (38 %).

Maahanmuuttajien kanssa työskennelleiden vastaajien joukossa työskentelyä maahanmuuttajien kanssa pidetään opettavaisena erityisesti julkisella (85 %) ja yksityisellä (82%) palvelualalla. Myös teollisuudessa (64 %) ja kuljetusalalla (61 %) työskentelevistä näin ajattelee reilusti yli puolet vastaajista.

Miesten ja naisten vastauksissa on väitteen kohdalla jälleen selkeä ero. Naisista 83 prosenttia pitää töiden tekemistä maahanmuuttajien kanssa opettavaisena, kun miehistä näin ajattelee 66 prosenttia.

Täysin tai melko samaa mieltä väittämästä (%) (vastaajina vain maahanmuuttajien kanssa työskennelleet)

Lähes kaikki (89 %) alle 40-vuotiaat, jotka ovat työskennelleet ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden kanssa, kokevat, että maahanmuuttajien puutteellinen kielitaito hankaloittaa heidän työskentelyään Suomessa. Kielitaitoon liittyvät ongelmat ovat nousseet esille myös muissa SAK:n kyselyissä.

Maahanmuuttajien kohdalla toinen ongelma liittyy työturvallisuuteen. Noin 40 prosenttia vastaajista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että "maahanmuuttajat eivät välitä työturvallisuudesta samaan tapaan kuin suomalaiset työntekijät". Teollisuudessa työskentelevistä vastaajista näin ajattelee niukka enemmistö (52 %), ja julkisella palvelualalla maahanmuuttajien suhtautumista työturvallisuuteen moittii vajaa kolmannes (30 %).

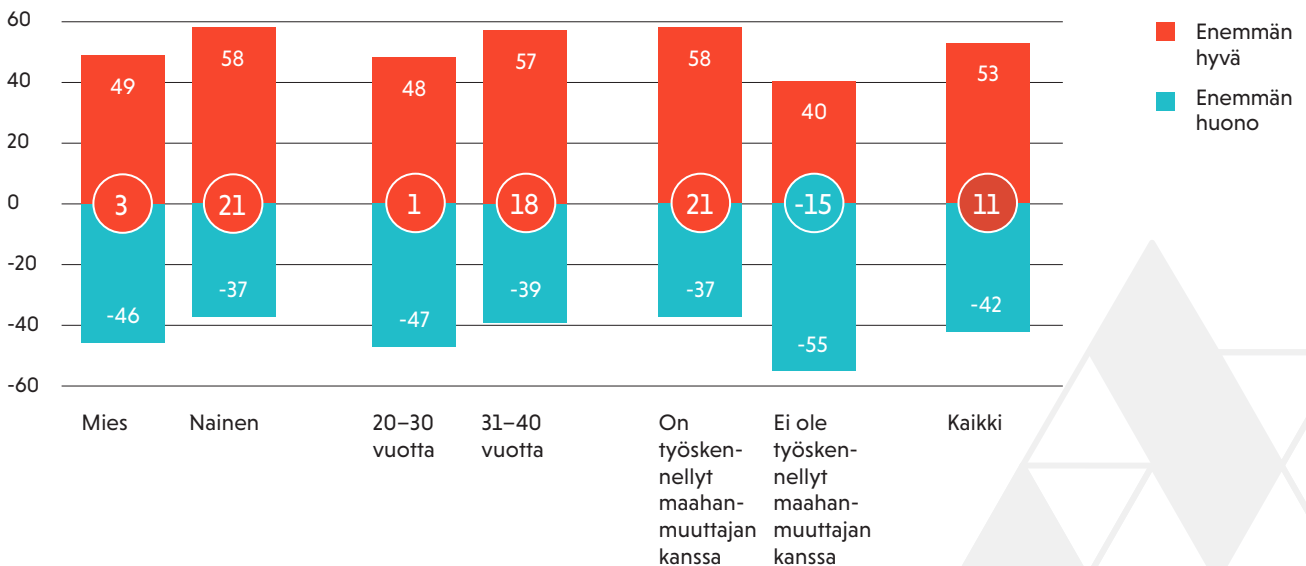
Työntekijöitä ulkomailta – hyvä vai huono asia?

Reilu puolet SAK:laisten liittojen alle 40-vuotiaista jäsenistä (53 %) pitää enemmän hyvänä kuin huonona asiana sitä, että Suomeen tulee työntekijöitä ulkomailta. Enemmän huonona asiaa pitää 42 prosenttia vastaajista, ja viisi prosenttia ei ota asiaan kantaa.

Suhtautuminen työperäiseen maahanmuuttoon käy selvästi ilmi alla olevasta kuviosta. Siinä on laskettu mielipiteiden balanssi eli se, miten paljon enemmän tai vähemmän vastaajissa on niitä, jotka pitävät työperäistä maahanmuuttoa hyvänä ²⁾.

Kaikista vastaajista työperäistä maahanmuuttoa pitää enemmän hyvänä asiana 53 prosenttia ja enemmän huonona 42 prosenttia, joten balanssin arvo (53-42) on yhteensä 11. Maahanmuuttoa hyvänä asiana pitäviä on siis 11 prosenttiyksikköä enemmän kuin sitä huonona pitäviä.

Onko enemmän hyvä vai huono asia, että Suomeen tulee työntekijöitä ulkomailta? (% , balanssi)

Työperäiseen maahanmuuttoon positiivisimmin suhtautuvat naiset ja työntekijät, joilla on kokemusta työskenteleystä maahanmuuttajien kanssa. Näiden molempien ryhmien balanssin arvo on 21.

Kriittisimmin maahanmuuttoon suhtautuvat jälleen ne, jotka eivät ole tehneet ulkomaalaistaustaisten kanssa töitä. Ryhmän balanssin arvo on -15.

²⁾ Jos kaikki pitäisivät asiaa hyvänä, balanssin arvo olisi 100. Jos taas kaikki pitäisivät sitä huonona, balanssin arvo olisi -100. Jos asiaa hyvänä ja huonona pitäviä on yhtä paljon, balanssin arvo on nolla.

Sukupuolten mielipiteissä selkeä ero

Suhtautumisessa työperäiseen maahanmuuttoon on selkeä ero sukupuolten välillä: naisista reilusti yli puolet (58 %) pitää työperäistä maahanmuuttoa enemmän hyvänä kuin huonona asiana, kun miehistä näin ajattelee hieman alle puolet. Ero miesten ja naisten välillä on yhdeksän prosenttiyksikköä.

Ero kasvaa selvemmäksi, kun vastauksia katsoo sukupuolen lisäksi ikäryhmittäin. Nuorimmista, 20–30-vuotiaista miehistä vain 42 prosenttia pitää maahanmuuttoa enemmän hyvänä kuin huonona asiana, kun saman ikäisistä naisista näin ajattelee keskimääräistä useampi eli 57 prosenttia.

On enemmän hyvä asia, että Suomeen tulee työntekijöitä ulkomailta (%)

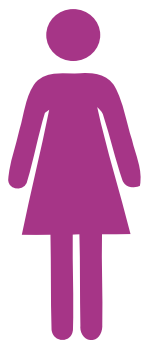

20–30 vuotta

42%

31–40 vuotta

55%

20–30 vuotta

57%

31–40 vuotta

59%

Vastaajien suhtautuminen työperäiseen maahanmuuttoon eroaa selvästi eri toimialojen välillä. Suomeen ulkomailta tuleviin työntekijöihin suhtaudutaan kaikkein myönteisimmin julkisella sektorilla, ja myös yksityisen palvelualan työntekijöistä selvä enemmistö pitää sitä hyvänä asiana. Kielteisemmin Suomeen tulevaan työperäiseen maahanmuuttoon suhtautuvat teollisuudessa ja kuljetusalalla työskentelevät vastaajat sekä nuoret miehet.

On enemmän hyvä asia, että Suomeen tulee työntekijöitä ulkomailta (%)

JULKINEN PALVELUALA

YKSITYINEN PALVELUALA

TEOLLISUUS

KULJETUSALA

0 10 20 30 40 50 60 70 80
Prosenttia

Miten tutkimus tehtiin?

SAK on vuodesta 1984 lähtien kartoittanut sitä, minkälaisia odotuksia sen ammattiliittojen jäsenillä on liittojen toiminnasta ja edunvalvonnasta. Tutkimus on tehty viiden vuoden välein.

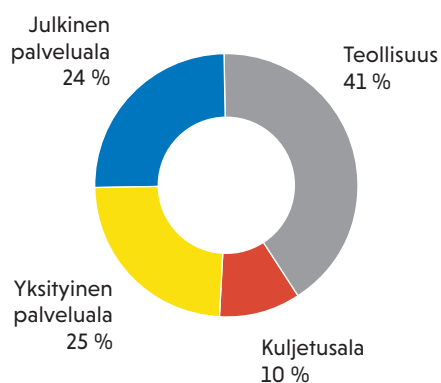
Tänä vuonna jäsentutkimus suunnattiin entistä enemmän tulevaisuuteen. Sen vuoksi tutkimus kohdistettiin vielä pitkään työelämässä oleviin 20–40-vuotiaisiin jäseniin.

Tutkimuksesta vastasi Kantar TNS, joka haastatteli puhelimitse 1216 eri ammattiliittojen jäsentä maalisi- ja huhtikuussa 2019. Haastattelut kiintiöitiin liittokohtaisesti niiden jäsenmäärien mukaan.

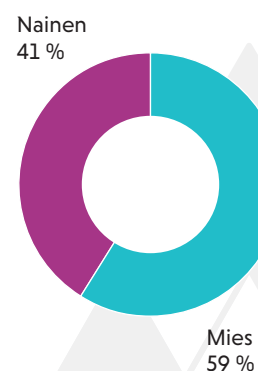
Tutkimukseen osallistuivat Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT, Ilmailualan Unioni IAU, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL sekä sen yhteisöjäsenet Aliupseeriliitto ja Vankilavirkailijain Liitto VVL, Palvelualojen ammattiliitto PAM, Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU, Rakennusliitto, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL, Sähköalojen ammattiliitto, Teollisuusliitto sekä Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto.

Vastaajat (%)

SEKTORI

SEKTORI

IKÄRYHMÄ

